

Els programes de reforç, orientació i suport (PROA)

Marta Escoda

Miguel Ángel Pérez

Magdalena Taltavull

RESUM

Reflexió sobre els programes de reforç, orientació i suport (PROA), un programa d'àmbit estatal aplicat en el context de les Illes Balears. Es fa una revisió històrica del que han estat aquests programes des dels seus inicis fins a l'actualitat. En primer lloc, s'analitzen els primers anys en els quals s'inicia el PROA, des del 2005 fins al 2011. En segon lloc, s'analitza la reactivació del PROA dels anys 2017 al 2020, moment en què, a més del Programa d'Acompanyament Escolar (PAE) realitzat durant el curs escolar, també s'inicia el PAE d'estiu. En tercer lloc, s'analitza el PROA+ del curs 2020-2021, un programa dirigit a compensar les desigualtats provocades per la crisi sanitària. En els diferents apartats, també es tenen en compte altres programes que la nostra comunitat autònoma va posar en marxa amb objectius semblants al PROA. Finalment, a mode de conclusió, s'extreuen aspectes positius i de millora de cara a l'elaboració de programes de reforç, orientació i suport de futur.

RESUMEN

Reflexión sobre los programas de refuerzo, orientación y apoyo (PROA), un programa de ámbito estatal aplicado en el contexto de las Illes Balears. Se hace una revisión histórica de lo que han sido estos programas desde sus inicios hasta la actualidad. En primer lugar, se analizan los primeros años en los que se inicia el PROA, desde 2005 hasta 2011. En segundo lugar, se analiza la reactivación del PROA en los años 2017 a 2020, momento en que, además del Programa de Acompañamiento Escolar (PAE) realizado durante el curso escolar, también se inicia el PAE de verano. En tercer lugar, se analiza el PROA+ del curso 2020-2021, un programa dirigido a compensar las desigualdades provocadas por la crisis sanitaria. En los diferentes apartados, también se tienen en cuenta otros programas que nuestra comunidad autónoma puso en marcha con objetivos similares al PROA. Finalmente, a modo de conclusión, se extraen aspectos positivos y de mejora de cara a la elaboración de programas de refuerzo, orientación y apoyo de futuro.

I. INTRODUCCIÓ

Els programes de reforç, orientació i suport (PROA) s'originen a principis del segle XXI a causa de les noves necessitats sorgides a l'Estat espanyol per la diversitat de l'alumnat en els centres. La Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB) és la comunitat que presenta canvis més significatius des de la dècada dels noranta amb un augment progressiu de la població estrangera; l'any 2004, per exemple, la proporció d'estrangers de les Illes Balears (17,1 %) quasi triplicava la del conjunt de l'Estat, que era d'un 7 %. A més, el model d'immigració canvia a partir del 2001, moment en què la població estrangera no comunitària comença a superar l'estrangera comunitària. Aquest fenomen es tradueix en l'execució de plans i polítiques socials que cerquen atendre les noves necessitats.

Aquesta diversitat de població estrangera en l'alumnat repercuteix en l'estructura i el funcionament del sistema educatiu de les nostres illes. A nivell quantitatiu, ha suposat i suposa l'adaptació d'estructures, construcció d'edificis i contractació de professorat i recursos. A nivell qualitatiu implica un esforç en la formació del professorat, canvis en l'organització dels centres, plans d'acollida, etc. (Orte, Pascual i Touza, 2005).

Les mesures que s'han desenvolupat han tengut el seu impacte positiu, però l'increment poblacional encara avui dia no s'ha aturat. Aquest fet i les dues crisis econòmiques viscudes, la crisi financera del 2008 i la crisi sanitària motivada per la COVID-19, han provocat un increment de les necessitats socials de l'alumnat que no ajuda a millorar amb la rapidesa que voldríem les taxes de fracàs i abandonament escolar.

Per tot això, la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOMLOE), indica a l'art. 9 que el Ministeri competent en matèria d'educació promourà programes de cooperació territorial per aconseguir els objectius educatius referits a l'alumnat, professorat i centres, reforçar les competències de l'alumnat, afavorir el coneixement i la valoració per part de l'alumnat de la riquesa cultural i lingüística de les diferents comunitats autònomes i contribuir a la solidaritat territorial en la compensació de les desigualtats. A més, l'art. 80 estableix que, per fer efectiu el principi d'equitat en el dret a l'educació, les administracions públiques desenvoluparan accions de caràcter compensatori en relació amb les persones, grups, entorns socials i àmbits territorials que es trobin en situacions de vulnerabilitat socioeducativa i cultural amb l'objectiu d'eliminar les barreres que limiten l'accés, presència, participació o aprenentatge, assegurant ajustaments raonables en funció de les seves necessitats individuals, donant suport per fomentar al màxim el seu desenvolupament educatiu i social, de forma que puguin accedir a una educació inclusiva i en igualtat de condicions.

2. ANTECEDENTS (2005-2011)

El Pla de Reforç, Orientació i Suport (PROA) d'àmbit estatal es va dur a terme entre els cursos 2005-2006 i 2010-2011 amb la col·laboració de l'Administració General de l'Estat i de les administracions autonòmiques. El PROA comptava amb el Programa d'acompanyament Escolar (PAE) en educació primària i secundària i el Programa de Suport i Reforç (PSR).

2.1. Cofinançament del PROA

La primera experiència amb programes d'acompanyament escolar la trobam el 2005 amb un conveni marc entre la Conselleria de Presidència i Esports i el Ministeri de Treball i Afers Socials amb l'objectiu de desenvolupar actuacions conjuntes destinades a la promoció, l'acollida, la integració i el reforç educatiu de les persones immigrades. El Ministeri d'Educació i Ciència i la CAIB subscriuen una primera addenda al conveni de col·laboració marc per a l'aplicació del PROA durant el primer trimestre del curs 2005-2006, en la qual ambdues parts es comprometen a cofinançar la quantitat de 170.600 €.

El Ministeri d'Educació i Ciència i la CAIB varen subscriure addendes al conveni esmentat per a l'aplicació del PROA durant la resta de cursos des del 2005-2006 fins al 2010-11 amb un cofinançament de 452.400 € el curs 2006-2007, 367.144 € el 2008-2009, 1.110.348 € el curs 2009-2010 i 995.800 € el curs 2010-2011.

Tant el 2005 com el 2006, la Conselleria d'Educació i Cultura i l'Ajuntament de Calvià signen un conveni pel qual l'Ajuntament assumeix les despeses i el desenvolupament del Programa a 8 centres de primària i 3 de secundària.

El cofinançament al 50 %, reflectit en el conveni signat amb data 20 de desembre de 2005 i a les addendes anuals signades posteriorment, es mantenen fins al 2010 i finalment l'any 2011 se signa un segon conveni en el qual no es manté el criteri de finançament al 50 % i sols hi ha aportació per part del Ministeri d'Educació, que aporta 779.624 € i no implica aportació econòmica de la CAIB; malauradament, amb el canvi polític l'any 2012 la CAIB fou l'única comunitat autònoma de l'Estat que no va dur a terme el PROA i a partir del 2013 ja no es va oferir aquest programa per mor de la recessió econòmica i dels canvis de polítiques educatives (Ministeri d'Educació i Formació Professional, 2021).

QUADRE I. FINANÇAMENT DEL PROA A LES ILLES BALEARS

	Aportació Govern d'Espanya	Aportació CAIB	Finançament total
2005	85.300 €	85.300 €	170.600 €
2006	226.200 €	226.200 €	452.400 €
2007	No hi ha addenda.	183.385,70 €	183.385,70 €
2008	183.572 €	183.572 €	367.144 €
2009	555.174 €	555.174 €	1.110.348 €
2010	497.900 €	497.900 €	995.800 €
2011	779.624 €		779.624 €
2012	681.617 €	No hi ha actuacions. El crèdit es va haver de tornar al Ministeri d'Educació	

Font: elaboració pròpia.

2.2. Programa d'Acompanyament Escolar (PAE) de primària i secundària

El Programa d'Acompanyament Escolar (PAE) de primària s'adreça a alumnat amb problemes d'aprenentatge i, inicialment, es dirigeix a alumnes de 5è i 6è de centres públics. El 2011 s'amplia a alumnat de 3r i 4t i s'inclouen els centres concertats. El PAE ofereix suport i reforç organitzat en horari extraescolar per a l'adquisició de destreses bàsiques, la millora en l'hàbit lector i la incorporació plena al ritme de treball ordinari. Els problemes d'aprenentatge que vol millorar en l'alumnat són:

- Retard en el procés de maduració personal.
- Pobra integració en el grup i en el centre.
- Absència d'hàbits de treball.
- Retard en el procés d'aprenentatge de les àrees instrumentals bàsiques.

El PAE de secundària s'adreça principalment a l'alumnat de 1r, 2n i 3r d'ESO i cerca la millora de les dificultats derivades de:

- Deficiències en el procés d'aprenentatge de les àrees instrumentals bàsiques.
- Absència d'hàbits de treball.

- c. Manca de motivació per a l'estudi.
- d. Retard en el procés de maduració personal.
- e. Pobra integració en el grup i en el centre.

2.3. Programa de Suport i Reforç a l'educació secundària

Aquest programa s'adreça a centres educatius que imparteixen ESO amb una proporció significativa d'alumnat amb desavantatge educatiu associat al seu entorn sociocultural amb el compromís d'intervenir simultàniament en tres àmbits (alumnat, família i context) i ofereix una sèrie de línies d'actuació destinades a cada un dels àmbits. Els centres han de seleccionar un mínim d'una línia de cada àmbit. A la CAIB, dins la línia d'atenció a l'alumnat els centres han de seleccionar obligatòriament «reforç educatiu complementari», que és igual que el PAE. Les línies de cada àmbit són:

1. Funcionament del centre i l'atenció directa a l'alumnat, a la seva integració en el centre i al seu aprenentatge
 - a. *Transició primària-secundària.*
 - b. *Desenvolupament de capacitats per als alumnes amb altes capacitats.*
 - c. *Reforç educatiu complementari com el PAE.*
 - d. *Biblioteques escolars.*
 - e. *Convivència escolar.*
2. Actuacions d'intervenció amb les famílies
 - a. *Col·laboració entre les famílies dels alumnes i el centre educatiu.*
 - b. *Mediadors socioeducatius.*
3. Actuacions d'intervenció en l'entorn
 - a. *Acompanyament escolar, amb formació d'alumnes d'etapes posteriors.*
 - b. *Activitats extraescolars.*
 - c. *Absentisme escolar.*

2.4. El Pla de Reforç a l'Aprenentatge (PRA) i el Pla d'Acollida, Integració i Reforç Educatiu (PAIRE)

Paral·lelament al PROA, a la nostra comunitat autònoma s'ofereixen dos programes que li són complementaris: el primer, el Programa de Reforç a l'Aprenentatge (PRA), creat el 2007 per part de la Conselleria d'Educació i Cultura, en el qual l'alumnat que hi participa també rep suport organitzat en horari extraescolar. Les sessions de reforç les desenvolupa professorat del mateix centre educa-

tiu, educadors amb perfil de monitors de temps lliure i alumnes de batxillerat o de cicles formatius de grau superior. El PRA s'adreça a l'alumnat de 2n, 3r i 4t de primària.

Per altra banda, el Pla d'Acollida, Integració i Reforç Educatiu per a alumnat immigrant (PAIRE), desenvolupat el curs escolar 2008-2009 per la Conselleria d'Educació i Cultura, amb la col·laboració de la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració, per al desenvolupament d'actuacions conjuntes destinades a la promoció, l'acollida, la integració i el reforç educatiu de les persones immigrades. Una de les accions del PAIRE és la continuïtat del PRA iniciat el curs 2007-2008 de forma pilot.

En el curs 2008-2009, doncs, es fa una convocatòria PRA-PROA i els centres trien si volen participar en el PRA o en el PROA, segons les necessitats dels seus alumnes, i tenint en compte que el PRA només es desenvolupava a primària i que el PROA es podia desenvolupar tant a primària com a secundària. El curs 2009-2010 va ser l'últim que es va oferir el PRA. I el curs 2010-2011 els centres que havien fet el PRA varen passar a fer el PROA.

2.5. Evolució del centres participants en el PROA i el PRA

El general, el nombre de centres participants augmenta any rere any com es pot observar al quadre 2. El curs escolar 2007-2008, 18 centres de primària participaren al programa pilot de Reforç a l'Aprenentatge (PRA) a centres de primària. El curs 2008-2009, 49 centres desenvolupen el PROA (PAE o PSR) o el PRA, 35 centres de primària i 15 centres de secundària. El curs 2009-2010, 20 centres (14 de primària i 6 de secundària); el curs escolar 2010-2011, 72 centres (43 de primària, 26 de secundària i 3 centres concertats), i durant el curs escolar 2011-2012, un total de 68 centres educatius (42 de primària i 26 de secundària).

QUADRE 2. NOMBRE DE CENTRES PARTICIPANTS EN EL PROA

	CEIP	CC	IES	TOTAL
2007-2008	18 (PAE/PRA)			18
2008-2009	35 (PAE/PRA)		15 (PAE/PSR)	49
2009-2010	14 (PAE/PRA)		6 (PAE)	20
2010-2011	43 (PAE)	3 (PAE)	26 (PAE/PSR)	72
2011-2012	42 (PAE)		26 (PAE)	68 (1r trimestre)

L'avaluació que va dur a terme a nivell estatal la Universitat de Castella-la Manxa (2012) mostra que el PAE dona resposta sobretot a alumnes amb dificultats en les àrees instrumentals i amb hàbits d'estudi inadequats. Quant als resultats, el curs 2010-2011, per exemple, va promocionar el 89,86 % dels alumnes de primària que havien participat en el PAE, el 64,7 % de secundària i el 80,15 % del Programa de Suport i Reforç (Manzanares i Ulla, 2012).

3. PROGRAMA D'ACOMPANYAMENT ESCOLAR (PAE) 2017-2021

3.1. Desenvolupament del programa a partir del curs 2017-2018

El curs 2017-2018 es reprèn a la nostra comunitat autònoma el Programa d'Acompanyament Escolar fins al curs 2019-2020, la finalitat del qual és que l'alumnat aconsegueixi l'autonomia suficient per poder regular el propi aprenentatge i augmentar les seves expectatives d'èxit, associades a la permanència en el sistema educatiu, de manera que es redueixi l'abandonament escolar i millori el rendiment acadèmic.

A partir del curs 2020-2021 el PAE passa a formar part del programa PROA+ (Programa per a l'Orientació, Avanç i Enriquiment Educatiu per la situació d'emergència educativa provocada per la COVID-19).

En un principi, el PAE estava destinat a l'alumnat de centres públics de 5è i 6è de primària, i d'educació secundària obligatòria, preferentment de 1r i 2n, que es trobaven en situació especialment vulnerable per motius socioeconòmics o socioculturals, risc d'abandonament escolar i dificultats d'aprenentatge. Posteriorment es va eliminar el caràcter de «preferent» referit als cursos de 1r i 2n d'ESO atès que es va comprovar que aquest programa també era molt profitós per a l'alumnat de 3r i 4t d'ESO.

QUADRE 3. EVOLUCIÓ DEL PAE EN ELS DARRERS ANYS

Curs	PAE	Centres participants	Grups	Alumnes participants	Import invertit
Curs 2017-2018	Gener-juny	181	323	3.009	661.826 €
	Juliol	36	101	715	76.761 €
Curs 2018-2019	Novembre-juny	182	473	3.798	1.308.177 €
	Juliol	46	201	1.578	152.508 €
Curs 2019-2020	Gener-març	185	470	4.761	499.537 €
	Juliol	277	917	7.866	1.274.354 €

Font: elaboració pròpia.

Com es pot observar en el quadre 3, aquests darrers anys també s'ha fet el PAE durant l'estiu, més exactament durant el mes de juliol. Durant els dos primers cursos, el PAE de juliol estava destinat només a alumnes d'ESO.

El curs 2019-2020 el PAE es va haver d'interrompre a partir del mes de març a causa de la situació sanitària provocada per la COVID-19. A l'estiu es va tornar a oferir incorporant canvis qualitatius, és a dir, es va destinar a centres públics d'educació primària i secundària a més d'introduir la participació dels centres concertats. Aquest canvis es produïren per fer front a la necessitat sobrevinguda d'atendre l'alumnat d'educació primària i d'educació secundària obligatòria que no havien superat els objectius ni assolit les competències del curs o l'etapa corresponents, degut en gran mesura a la crisi sanitària ocasionada per la COVID-19. Aquests

destinatariis havien de ser preferentment els alumnes que es trobaven en una situació especialment vulnerable per motius econòmics, socioculturals, risc d'abandonament escolar, necessitats específiques de suport educatiu (NESE) o per la situació de l'estat d'alarma viscuda per la COVID-19.

La resposta per part dels centres, dels docents i de les famílies va ser molt positiva ja que amb la rebuda de les memòries s'ha pogut comprovar que la majoria dels alumnes varen poder assolir les competències i els objectius del curs corresponent i, per tant, l'actuació de l'administració va estar a l'alçada de la situació extraordinària sobrevinguda per la COVID-19.

3.2. Valoració del programa d'aquests darrers cursos

Això suposa que cada curs hi ha més alumnes que assoleixen les competències i els objectius corresponents del curs escolar. Però formar part del PAE no és només superar continguts curriculars; suposa també formar alumnes habilitant-los de tècniques d'estudi, d'habilitats emocionals per gestionar de manera òptima les seves emocions, d'habilitats socials, així com també desenvolupar persones crítiques en una societat cada vegada més exigent.

La valoració del PAE durant aquests darrers anys és molt positiva ja que cada vegada hi ha més participació per la qual cosa s'arriba a un alumnat més nombros.

4. PROA+ (2020-2021) PROGRAMA PER A L'ORIENTACIÓ, AVANÇ I ENRIQUIMENT EDUCATIU EN LA SITUACIÓ D'EMERGÈNCIA EDUCATIVA DEL CURS 2020-2021 PROVOCADA PER LA PANDÈMIA DE LA COVID-19

Com s'ha dit, després de la situació viscuda durant el tercer trimestre del curs 2019-2020 a causa del confinament provocat per la crisi sanitària s'estableixen estratègies per atendre l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge i els que són socialment vulnerables. L'octubre de 2020 es publica la convocatòria del #PROA+ (20-21), programa finançat pel Ministeri d'Educació i Formació Professional, amb un pressupost de 3.003.911 €, dirigit als centres docents sostinguts amb fons públics que imparteixen educació primària, educació especial, educació secundària obligatòria i batxillerat. El #PROA+ (20-21) ofereix tres línies d'actuació:

4.1. Pla d'acompanyament, motivació i reforç escolar personalitzat per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (PAE). Línia I

Com s'ha dit a l'apartat anterior, aquest PAE del curs 2020-2021 s'ha realitzat com una continuació de les convocatòries dels cursos anteriors. Tot i que no disposam de les dades definitives del curs 2020-2021, sabem que en el PAE d'aquest curs (novembre-juny) hi han participat 249 centres educatius públics i concertats d'educació primària i secundària, amb un total de 615 grups autoritzats i amb l'atenció d'uns 8.300 alumnes aproximadament.

4.2. Suport a l'alumnat amb risc d'abandonament escolar a través de la incorporació de professionals de l'àmbit social. Línia 2

Aquesta línia té com a objectiu prevenir l'abandonament primerenc, reduir l'absentisme i promoure l'èxit escolar, amb la incorporació de 25 professionals de l'àmbit social, perfil PTSC, que intervenen a 50 centres i que han ajudat a fomentar el compromís de les famílies perquè poguessin donar suport en millors condicions als seus fills i filles, així com també poder millorar la relació de la família amb el centre i la seva implicació en les activitats d'aprenentatge dels seus fills i filles. I, en darrer lloc, impulsar el treball en xarxa dels centres educatius amb el seu entorn comunitari (ajuntaments, organitzacions del tercer sector...). Les funcions d'aquests professionals PTSC són les mateixes que les dels educadors i les educadores socials del Programa per a la prevenció de l'abandonament escolar dels alumnes d'educació secundària de les Illes Balears de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, que es desenvolupa aquest curs 2020-2021 a 25 centres educatius de secundària.¹

4.3. Adequació del Projecte Educatiu de Centre a les necessitats del curs 2020-2021 a través del Pla de Contingència (adreçada a centres públics). Línia 3

Aquesta línia ofereix suport econòmic per reforçar les mesures d'organització del Pla de contingència del centre. La Conselleria d'Educació i Formació Professional ha fet una aportació econòmica als centres docents seleccionats, amb un total de 492.611,28 €, per a la contractació d'un o diversos serveis per treballar aspectes concrets o per a l'activitat diària del centre. Aquest suport s'ha destinat als plans o programes següents:

- a) Acollida i acompanyament de l'alumnat al centre per millorar el Pla d'Acollida.
- b) Activitats d'educació per a la salut que incloguin mesures de prevenció, higiene i promoció de la salut per fer front a la COVID-19.
- c) Disseny o millora del Pla Digital de Centre.
- d) Suport als plans de tutoria, orientació i convivència de centre, ateses les noves necessitats de l'alumnat.
- e) Mesures inclusives d'atenció a la diversitat per a l'atenció a les necessitats dels grups amb situacions de vulnerabilitat social i alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu.

¹ Les funcions d'aquests professionals són les mateixes que les dels tècnics d'intervenció sociocomunitària (TISOC) actius durant el curs 2017 al 2020 de la Conselleria d'Afers Socials i Esports conjuntament amb la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca. El curs 2017-2018 hi havia un total de 10 instituts amb educadors socials a les Illes Balears, el curs 2018-2019, 19, i el 2019-2020, 25. Aquesta figura també s'incorpora el 2008 amb els tècnics d'intervenció socioeducativa (TISE) de la Conselleria d'Educació i Cultura i la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració, es duen a terme del període que va del 2008 al 2011, a un total de 8 centres educatius d'educació secundària de les Illes Balears.

4.4. Increment de docents per donar suport a l'alumnat

Els centres inicien el curs 2020-2021 amb més grups i amb la necessitat d'ampliar la plantilla de docents, per la qual cosa, tot i l'aportació extraordinària de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, es destina una part del programa #PROA+ a dotar els centres de més mestres de suport, especialment aquells que tenen la majoria de l'equip de suport destinat a tutories.

El mes de novembre de 2020 es varen dotar 47 centres educatius d'un total de 43 mestres de suport i 34 centres en el mes de març de 2021 d'un total de 32 mestres de suport o orientadores.

4.5. Anàlisi de dades del #PROA+ 2020-2021

Com es pot observar al quadre 4, un total de 276 centres educatius de les Balears s'han beneficiat d'aquest programa. Si tenim en compte que a les Illes hi ha un total de 393 centres educatius que poden accedir-hi, el percentatge de centres seleccionats és del 70,22 %.

QUADRE 4. CENTRES PARTICIPANTS EN EL #PROA+ 2020-2021

Illa	Tipologia dels centres					Total de centres	
	CC	CEIP	CEIPIESO	CEIPIEM	IES		EOEP
Eivissa	3	31	0	0	10	1	45
Formentera	0	3	0	0	1	0	4
Mallorca	27	126	2	2	42	0	199
Menorca	4	17	0	0	7	0	28
Total	34	177	2	2	60	1	276

Font: elaboració pròpia.

La tipologia de centre amb més dotació del #PROA+ són els d'educació infantil i primària (CEIP), amb un total de 177 centres, seguits dels instituts d'educació secundària (IES) amb un total de 60 centres, i dels centres concertats, amb la participació de 34 centres.

Com es pot comprovar a continuació, s'han beneficiat del programa 68 centres d'Eivissa, 9 de Formentera, 309 de Mallorca i 42 de Menorca.

QUADRE 5. CENTRES PARTICIPANTS PER ILLES EN LES LÍNIES DEL #PROA+

Illa	Eivissa	Formentera	Mallorca	Menorca	Total
Línia 1	38	4	183	24	249
Línia 2	10	2	34	4	50
Línia 3	7	2	34	5	48
Suport Nov20	6	1	35	5	47
Suport Març21	7	0	23	4	34
Total	68	9	309	42	428

Font: elaboració pròpia.

5. CONCLUSIONS

El PROA s'inicia el 2005 i fins a l'any 2011 evoluciona de manera molt positiva, amb l'augment del nombre de centres participants i el finançament. A més, les avaluacions fetes a nivell estatal mostren una millora en els resultats acadèmics. El PROA inicial té com a objectius estratègics aconseguir l'accés a una educació de qualitat per a tots, enriquir l'entorn educatiu i implicar la comunitat educativa, amb dues línies d'actuació, el Programa d'Acompanyament Escolar (PAE), dirigit a primària i secundària, i el Programa de Suport i Reforç, dirigit a secundària, oferint recursos als centres educatius per tal que, al costat dels altres actors de l'educació, treballin en una doble direcció: contribuir a debilitar els factors generadors de la desigualtat i garantir l'atenció als col·lectius més vulnerables per millorar la seva formació i prevenir els riscos d'exclusió social. En aquests inicis, la CAIB també posa en marxa dos programes per amplificar el suport a l'alumnat amb risc d'exclusió: el Programa de Reforç i Aprenentatge (PRA) i el Pla d'Acollida, Integració i Reforç Educatiu (PAIRE), ambdós amb una durada limitada en el temps.

El Programa d'Acompanyament Escolar, reiniciat el 2017 fins a dia d'avui, ha seguit amb aquest augment de finançament i de centres, fins i tot s'ha ampliat als mesos d'estiu. No obstant això, cal seguir fent feina per millorar aquest excel·lent programa no tant pel que fa a la quantitat sinó també a la qualitat del que s'ofereix. Algunes de les millores que es poden introduir, entre d'altres, de cara a pròximes convocatòries podrien ser:

- Crear un espai o banc de recursos en què els docents puguin disposar de programes o instruments per treballar les habilitats emocionals, les habilitats socials, tècniques d'estudi, etc.
- Organitzar formacions i trobades puntuals o trimestrals per al professorat que participa en aquest programa per tal de compartir experiències, bones pràctiques, materials, opinions i valoracions.
- Oferir unes jornades de PAE on experts en diverses temàtiques imparteixin petites conferències per donar a conèixer programes educatius que millorin el clima d'aula, les habilitats emocionals, les habilitats socials, les tècniques d'estudi o conferències sobre la temàtica que afecta l'alumnat d'avui dia (assetjament escolar, trastorns alimentaris, addiccions, educació afectiva sexual, igualtat de gènere, etc.).
- Crear la figura del coordinador PAE que visiti els centres per resoldre dubtes, aportar material educatiu, guiar-los i fer un seguiment in situ per comprovar les possibles mancances o recollir propostes de millora.

Fins al curs passat els centres educatius de les Illes Balears rebien ajuts o subvencions per dur a terme el Pla d'Acompanyament Escolar (PAE), és a dir, es feia reforç escolar per a l'alumnat dels centres. Amb l'inici de la crisi sanitària provocada per la COVID-19, el curs 2020-2021 es diversifiquen les mesures de les polítiques educatives dirigides als centres més vulnerables i s'amplia la dotació econòmica la qual cosa possibilita la creació de suports professionals i econòmics dins els centres.

En definitiva, des del 2005 fins al 2020 les polítiques educatives destinades a donar resposta a les situacions de vulnerabilitat social que proven l'abandonament i el fracàs escolar s'han destinat quasi íntegrament als programes d'acompanyament escolar. Aquests programes de reforç es valoren positivament tot i que es fa necessari millorar qualitativament el programa, diversificar les mesures d'actuació i avaluar l'impacte que aquestes mesures tenen en la millora de la inclusió escolar i la prevenció de l'abandonament escolar.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Programa de reforç a l'aprenentatge PRA i orientacions per treballar el programa de reforç a l'aprenentatge de la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat. <<http://die.caib.es/normativa/html/040/037.html>>. Conselleria d'Educació i Cultura (2009).

Pla PROA, Orientacions per treballar el programa d'acompanyament escolar a primària, orientacions per treballar el programa d'acompanyament escolar a secundària i orientacions per treballar el programa de suport i reforç a l'educació secundària. <<http://die.caib.es/normativa/html/040/037.html>>. Conselleria d'Educació i Cultura (2009).

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (BOE núm. 340, de 30 de desembre).

Manzanares, A. i Ulla, S. (2012). «La evaluación estatal del Plan de refuerzo, orientación y apoyo (PROA). Análisis tras seis años de evaluación continuada». *Revista de Educación, número extraordinario 2012*, p. 89-116.

Informe 2014 sobre el estado del sistema educativo, curso 2012-13. Secretaría General Técnica. Subdirección General de Documentación y Publicaciones. Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, Consell Escolar de l'Estat (2014).

Histórico PROA. Subdirecció General de Cooperació Territorial i Innovació Educativa <<https://www.educacionyfp.gob.es>>. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2021).

Orte, C.; Pascual, B.; Touza, C. (2006). «Inmigración e integración escolar en Baleares». *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*. Vol. 20, núm. 1, p. 113-123. Universidad de Zaragoza.

Resolución de 10 de febrero de 2006, de la Dirección General de Cooperación Territorial y Alta Inspección, por la que se da publicidad al Convenio y Addenda de colaboración entre el Ministerio de Educación y Ciencia y la Comunidad Autónoma de las Illes Balears para la aplicación de diversos programas de apoyo a centros de educación primaria y educación secundaria (Plan PROA) (BOE núm. 99, de 26 de abril).

Resolución de 29 de octubre de 2008, de la Dirección General de Cooperación Territorial, por la que se publica la Adenda al Convenio de colaboración con la Comunidad Autónoma de las Illes Balears, para la aplicación de diversos programas de apoyo a centros de educación primaria y educación secundaria (Plan Proa) en el año 2008 (BOE núm. 51, de 28 de febrero).

Resolución de 28 de septiembre de 2010, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica la Adenda al Convenio de colaboración con la Comunidad Autónoma de las Illes Balears, para la aplicación de diversos programas de apoyo a centros de educación primaria y educación secundaria (Plan Proa), en el año 2010 (BOE núm. 247, de 12 de octubre).

Resolución de 1 de diciembre de 2020, de la Secretaría de Estado de Educación, por la que se publica el Acuerdo del Consejo de Ministros de 10 de noviembre de 2020, por el que se formalizan los criterios de distribución a las Comunidades Autónomas, aprobados por la Conferencia Sectorial de Educación, así como la distribución resultante del crédito destinado en el año 2020 al Programa de cooperación territorial para la orientación, avance y enriquecimiento educativo en la situación de emergencia educativa del curso 2020-21 provocada por la pandemia del COVID-19: #PROA+ (20-21) (BOE núm. 338, de 28/12/2020)

Resolució de la directora general de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa de 6 d'octubre de 2020 per la qual s'aprova la convocatòria del Programa per a l'orientació, avanç i enriquiment educatiu en la situació d'emergència educativa del curs 2020-2021 provocada per la pandèmia de la COVID-19: #PROA+ (20-21), per als centres docents sostinguts amb fons públics dependents de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca que imparteixen educació primària, educació especial, educació secundària obligatòria i batxillerat el curs escolar 2020-2021 (BOIB núm. 173, de 8 d'octubre).